

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการสวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้น โดยทำการศึกษาสภาพการปฏิบัติจริงในการใช้หมวกนิรภัย ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติของนักศึกษาในการสวมหมวกนิรภัย ทั้งก่อนและหลังใส่ กิจกรรมแทรกแซง เพื่อหาข้อสรุปว่ากิจกรรมแทรกแซงในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และการปฏิบัติจริงนั้นมีผลทำให้นักศึกษาสวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้นหรือไม่

ในการดำเนินการจัดทำกิจกรรมแทรกแซงมีกิจกรรมที่สำคัญประกอบด้วย การฝึกอบรม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเกี่ยวกับกฎหมายหมวกนิรภัย การจัดทำโครงการรณรงค์พร้อมทั้งป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาสวมหมวกนิรภัย การใช้มาตรการสร้างวินัยในการปฏิบัติตามกฎหมายหมวกนิรภัย ตลอดจนการประสานงานกับ อาจารย์ผู้สอนให้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับหมวกนิรภัยให้กับนักศึกษาในขณะสอนวิชาตามปกติ

5.1 สรุปผลของการวิจัย

1) ในด้านสภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติในการสวมหมวกนิรภัยผลการวิจัย พบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย และมีอายุอยู่ในระหว่าง 19 - 21 ปี ส่วนมากเป็นนักศึกษามาจากคณะ สาธารณสุขศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มากกว่าคณะอื่นๆ โดยอยู่ในชั้นปีที่ 2 มากที่สุด เป็นผู้ที่มีรถจักรยานยนต์มีหมวกนิรภัยเป็นของตนเอง และส่วนมากใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางทุกวัน

2) ผลของการจัดกิจกรรมแทรกแซง เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หมวกนิรภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น สรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหมวกนิรภัยมากขึ้นในประเด็นความรู้ต่าง ๆ ภายหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง ยกเว้นความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายหมวดนิรภัยมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศเมื่อใด พบว่า ความรู้เพิ่มขึ้นเพียงส่วนน้อย

2.2 ทศนคติเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ภายหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง พบว่าในภาพรวมไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

2.3 เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้หมวกนิรภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ปรากฏว่ามีการปฏิบัติโดยการสวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ยกเว้นกรณีเมื่อขับจักรยานยนต์เข้าไปภายในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

5.2 การอภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำมาอภิปราย 3 ประเด็น คือ

1) ผลการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหมวกนิรภัย พบว่ากลุ่มนักศึกษา ก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับหมวกนิรภัยได้เป็นอย่างดี ยกเว้นในประเด็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายหมวดนิรภัยมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศเมื่อใดนั้น พบว่า กลุ่มนักศึกษามีความรู้ต่ำ อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบ ก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงก็ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะข้อความที่แสดงไว้ในสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นแผ่นป้ายติดอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้น กำหนดการบังคับใช้เฉพาะภายในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่ได้แจ้งถึงการบังคับใช้กฎหมายหมวดนิรภัยทั่วประเทศ ทำให้นักศึกษาไม่ทราบข้อกฎหมายอย่างแท้จริง อีกทั้งอาจเป็นเพราะกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้หมวกนิรภัยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากมีกลุ่มบุคคลก่อความวุ่นวาย ต่อต้าน จึงมีการขยายการบังคับใช้ออกไปหลายครั้ง หากผู้ใดไม่ได้ทำการศึกษาอย่างจริงจังแล้ว จะเกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายหมวดนิรภัย อันเป็นสาเหตุให้นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความรู้ความเข้าใจไม่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว

2) ในการวิจัยเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยของนักศึกษาที่ขับจักรยานยนต์ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากผลการวิจัย พบว่า มีนักศึกษาที่ขับจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัยทุกครั้ง เป็นจำนวนน้อย และเมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างไร ยกเว้นกรณีที่นักศึกษาขับจักรยานยนต์เข้าไปในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีการสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเป็นจำนวนมาก และเมื่อนำมาเปรียบ

เทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง ปรากฏว่ามีการสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งที่ขับขี่รถจักรยานยนต์เพิ่มขึ้น มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 จากผลของการวิจัยออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าในเขตเทศบาลเมืองนครขอนแก่นเป็นพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่น เป็นเขตชุมชนที่มีการบังคับใช้กฎหมายหมวกนิรภัยประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับหมวกนิรภัยอย่างเข้มงวดกวาดขันตลอดเวลา ทำให้นักศึกษาที่ขับขี่รถจักรยานยนต์เข้ามาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จำต้องสวมหมวกนิรภัย เพราะกลัวเจ้าหน้าตำรวจจับกุมดำเนินคดี

ส่วนสาเหตุที่กลุ่มนักศึกษาอ้างว่าการที่ไม่สวมหมวกนิรภัยในขณะที่ขับขี่รถจักรยานยนต์ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นทั้งก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงนั้น เนื่องจากการเดินทางระหว่างอาคารเรียนและหอพักอาศัยเป็นระยะทางใกล้ ๆ ไม่มีความจำเป็นและเมื่อใส่หมวกนิรภัยแล้วทำให้ทัศนวิสัยไม่ดี มองไม่เห็น เกะกะ ทำให้รำคาญ และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือไม่มีสถานที่เก็บรักษาหมวกนิรภัย เมื่อแขวนไว้กับรถจักรยานยนต์แล้วกลัวว่าจะหาย

ดังนั้นถ้าหากสามารถนำเอาแนวการปฏิบัติดังกล่าวของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่นเข้าไปดำเนินการภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัยให้ความร่วมมือในการกำหนดนโยบาย และปฏิบัติตามนโยบายอย่างจริงจังต่อเนื่อง ผู้วิจัยคิดว่ากลุ่มนักศึกษาที่ใช้รถจักรยานยนต์ขับขี่ภายในมหาวิทยาลัยน่าจะมีการสวมหมวกนิรภัยเพิ่มขึ้นมากกว่านี้

3) กรณีที่ผลของการใส่กิจกรรมแทรกแซงในภาพรวม ไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการใช้หมวกนิรภัยของนักศึกษาไปในทางที่ดีได้นั้น จากการวิเคราะห์พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาจะอยู่ในวัยรุ่นวัยคะนองไม่ชอบให้มีผู้ใดมาบังคับ โดยเฉพาะเวลาอยู่ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นทั้งสถานที่เรียนและพักอาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอ้างว่าการสวมหมวกนิรภัยแล้วทำให้ไม่ได้ยินเสียงจากภายนอก ทำให้นักสับสน หงุดหงิด และเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การบังคับให้สวมหมวกนิรภัยจึงเป็นการขัดต่ออารมณ์และความรู้สึกอันเกิดจากความเคยชินของบุคคลที่ได้ปฏิบัติ ทำให้เกิดการต่อต้านไม่ยอมรับ ฉะนั้นจะต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างจิตสำนึกหรือปล่อยให้ผู้นั้นได้รับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้น ๆ ได้ ก็คือ การสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีจะต้องให้บุคคลได้รับประสบการณ์ที่ชัดเจนด้วยตนเองต่อ

ผลของการกระทำนั้น ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาที่จำกัดจึงไม่สามารถจัดประสบการณ์ เพื่อโน้มน้าวให้นักศึกษาเห็นคล้อยตามได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเสริมสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการใช้หมวกนิรภัย ไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากในเรื่องของการสร้างทัศนคติที่ดี และการปลูกฝังจิตสำนึกของคนเรานั้น เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนเป็นเรื่องของภาวะจิตใจ และอารมณ์ ต้องอาศัยระยะเวลาอันพอสมควร โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นคนอยู่ในวัยรุ่น ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นกรณีพิเศษนับตั้งแต่ที่นักศึกษาเข้ามาศึกษาครั้งแรกในมหาวิทยาลัย เช่น ในการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ควรที่จะเน้นในการปฏิบัติให้ถูกต้องเกี่ยวกับความปลอดภัยในเรื่องของอุบัติเหตุ โดยเฉพาะความระมัดระวังในการใช้รถจักรยานยนต์ และการสวมหมวกนิรภัยภายในมหาวิทยาลัย ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการได้รับอุบัติเหตุที่มีผลต่อตัวผู้ขับขี่เอง ครอบครัว ผลกระทบต่อรัฐบาลในการเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาผู้ได้รับบาดเจ็บ

2) มหาวิทยาลัยควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการใช้หมวกนิรภัย เช่น การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอุบัติเหตุ และอันตรายจากการขับขี่ที่ไม่สวมหมวกนิรภัย หรือการนำไปศึกษาดูงานในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น ในสถานพยาบาลต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้ยอมรับความสำคัญของการใช้หมวกนิรภัยในเวลาขับขี่รถจักรยานยนต์ทุกครั้ง

3) มหาวิทยาลัยขอนแก่นควรที่จะกำหนดนโยบายในการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หมวกนิรภัยให้จริงจังแน่นอน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีแบบแผนที่ชัดเจน โดยให้แต่ละหน่วยงานของมหาวิทยาลัยมีการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน จะทำให้นักศึกษาผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ สวมหมวกนิรภัยเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ชัดเจน จากกรณีที่ผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือกับผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในการใส่กิจกรรมแทรกแซง โดยการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการบังคับใช้หมวกนิรภัย และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองขอนแก่น เข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติภายในมหาวิทยาลัยในเดือนพฤศจิกายน 2540 ผลปรากฏว่า ได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์สวม

หมวดนิรภัยกันเป็นจำนวนมาก คิดเป็นจำนวนร้อยละ 80 (อ้างตามหนังสือมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ ทม 0508.1.11/ 4215 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2541) แต่หลังจากนั้นทางมหาวิทยาลัยได้มีนโยบายผ่อนผันในการบังคับใช้หมวดนิรภัยเป็นผลเสียทำให้นักศึกษาเกิดความสับสน และไม่แน่ใจในนโยบายการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เป็นเหตุให้นักศึกษามีการสวมหมวดนิรภัยลดน้อยลงตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ก็เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญที่สุดก็คือผู้บริหารของมหาวิทยาลัยไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4) มหาวิทยาลัยควรใช้มาตรการในลักษณะการจูงใจทางบวกควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติ เช่น การคัดเลือกหน่วยงาน หรือนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีการปฏิบัติในการใช้หมวดนิรภัยอย่างจริงจังสม่ำเสมอในลักษณะของการได้รับการยอมรับยกย่องชมเชย มอบเกียรติบัตรหรือรางวัลอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

5) ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ควรที่จะเล็งเห็นถึงความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ภายในสังกัดเกี่ยวกับการใช้หมวดนิรภัยของนักศึกษา โดยมีนโยบายในการปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผลอย่างแท้จริง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1) ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะนักศึกษาเท่านั้น สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เช่น อาจารย์ บุคลากร ลูกจ้าง เป็นต้น

2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยหารูปแบบในการบังคับใช้กฎหมายหมวดนิรภัยกับนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น